

Tisztelt Elnök Úr,
Tisztelt Osztály,
Hölgyeim és Uraim!

Bitskey István professzor urat jöttünk köszönteni és előadását meghallgatni abból az alkalomból, hogy a Magyar Tudományos Akadémia őt rendes tagjává választotta.

Ilyenkor a szokásos méltatások az ünnevelt tudományos munkásságának azokkal az eredményeivel foglalkoznak, amelyekkel levelező taggá választása óta, 2004 óta gazdagította a magyar irodalom tudományt.

Szeretném azonban bevezetőül Bitskey István pályájának két olyan korai momentumára felhívni a figyelmet, amelyek egész későbbi tevékenységének irányát meghatározták: először arra, hogy diplomája megszerzése után tanított, mégpedig szülővárosában, Egerben, általános iskolában. Ezzel egész életére eljegyezte magát az oktatással. A második életrajzi momentum az, hogy két év elteltével, 1972-ben, az akadémia Irodalomtudományi Intézetébe került aspiránsként. Az intézetnek a reneszánszsal, általában a régi magyar irodalommal foglalkozó kutatócsoportja elképzelhetetlen volt Klaniczay Tibor nélkül. Hogy a Klaniczay-iskola milyen hatással volt Bitskey Istvánra, azt pontosan tükrözi Klaniczayról tartott emlékbeszédje, amely 2006-ban hangzott el az I. osztály nyilvános ülésén. Erre még később rátérnék.

A fontos intézeti intermezzo után került Bitskey István oktatónak a debreceni egyetemre, melyhez máig hű maradt. Itt vezette a régi magyar irodalom tanszéket, majd az egész Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézetet, irányította az egyetem magyar irodalomtudományi doktori programját, szerkesztette a néhány hete elhunyt akadémikustársunkkal, Görömbei Andrással együtt a Csokonai Universitas Könyvtár sorozatát (2012-ig ötven kötet jelent meg!). 2011 óta Bitskey István professzor emeritus.

Akadémiai levelező taggá választása óta Bitskey István egyre inkább bekapcsolódott a Debreceni Akadémia Bizottság munkájába, előbb annak alelnökévé, majd 2008-ban annak elnökévé választották. Más akadémia testületekben: az Irodalomtudományi és Művelődéstörténeti Bizottságában, az Osztrák-magyar Irodalom- és Kultúratudományi Vegyesbizottságban, a Könyvtörténeti Bizottságban vállalt tagságot, az utóbbiban elnökséget. Számos külföldi konferencián, Németországban, Ausztriában, Olaszországban, Horvátországban, Svájcban, Lengyelországban, Romániában, Szlovákiában képviselte előadásai által egyetemét és a magyar irodalomtudományt.

Ha azt vizsgáljuk, hogy ezekben és levelező tagsággal való megválasztása óta megjelent három, illetve négy kötetének (az illetve négyre még rátérnék!) köztük új szlovák Pázmány-monográfiájának mi a különös jellemzője, úgy most kanyarodnék vissza a Klaniczay-émlékbeszédhez. Bitskey e megemlékezés vége felé idézi Jan Assmann megállapítását, amely szerint „az emlékezet nemcsak a múltat rekonstruálja, hanem a jelen és a jövő tapasztalását is szervezi”. Azt hiszem, ez *ad personam* Bitskey is értendő. Régi megfigyelésem ugyanis, hogy egy tisztelt, nagyhatású elhunyt elődről, pályatársról elmondott nekrológban, emlékezésben a szónok akaratlanul is azt emeli ki, ami a saját ideálja is, saját törekvéseinek is megfelel: ez esetben az interdiszciplinaritást és komparatista látásmódot, ahogyan Bitskey Klaniczayról fogalmazta meg: „a nemzeti kultúrát, a Duna-táj szellemi múltját a közelebbi és távolabbi európai régiók intellektuális erővonalainak hálózatában szemlélte”. Ehhez járult, járul a pontos filológiai hűség. Ezekről tanúskodott Bitskey már első, „Hungáriából Rómába”c. monográfiája is. De már ekkor láttunk egy új vonást is Bitskey koncepciójában: a konfessziók, a műveltség és az irodalom kapcsolatrendszerének vizsgálatát.

Bitskey munkásságát számos elismeréssel, kitüntetéssel honorálta az egyetem, Debrecen és Eger városa, és legutóbb a kormányzat is, amikor most, 2013. augusztus huszadikán a Magyar Érdemrend Tiszti Fokozatának érdemrendjével tüntette ki Bitskey Istvánt.

Most térnék vissza az *illette négy kötetben* megjegyzéseimre. Hogy ezt a negyedik, a levelező tagággá választás után megjelent Bitskey-könyvet, amely *Religió, stúdium, literatúra (Tanulmányok a régi magyarországi irodalmi műveltségről)* címmel az Universitas Kiadónál a következő napokban jelenik meg, most bejelenthetem, az úgyszólván „hab a mai tortán”. A kötet ismertetése itt nem feladat, csak annyit a kötetéről, hogy abban 20 tanulmányt három tematikus csoportban találunk: 1. Konfesszió és erudíció, 2. Európából Hungáriába, a 3. História és literatúra. Érdeklődéssel fogjuk olvasni, ugyanúgy, mint ahogyan az elkövetkező székfoglaló előadást fogjuk meghallgatni.

Vizkelety András
az MTA rendes tagja